

بررسی کلی موانع و محدودیت‌های توسعه در شهرستان نهاوند

محمد رضا امامی

کارشناس ارشد مدیریت صنعتی

اشاره :

موضوع این مقاله پیش از این در اولین سخنرانی «نهاوندشناسی» سال جاری مؤسسه در تاریخ ۷۹/۲/۱۳ در محل مؤسسه‌ی فرهنگی علیمرادیان در تهران، توسط آقای محمد رضا امامی عضو محترم هیئت امنا و هیئت مدیره‌ی مؤسسه در حضور جمعی از استادان، دانشجویان و صاحب‌نظران همشهری مطرح و به بحث گذاشته شد.

امیداست طرح چنین مباحثی موجب تقویت مشارکت‌های مردمی گردد و همشهریان محترمی که توان سرمایه‌گذاری دارند، با ایجاد اشتغال و تولید در نهاوند، دین خود را نسبت به زادگاه خویش ادا کنند.

مقدمه :

شهرستان نهاوند که پیشینه‌ای برجسته دارد و در زمانی نه‌چندان دور در تاریخ کهن کشور پهناور ایران متمرکز حکومت به شمار می‌رفته است (بره‌های از دوره‌ی ساسانیان) ، متأسفانه حرکتی معکوس و قهقرای داشته و به وضع فعلی درآمده است و این در حالی است که شهر تاریخی و مستعد نهاوند ابزارهای ابتدایی و لازم را برای توسعه داشته اما از برنامه‌ریزی دقیق و منسجم برخوردار نبوده است . برای یافتن «چراهای عقب‌نگهداشته‌شدگی یا عقب‌ماندگی شهرستان نهاوند» به سراغ یک بررسی با دیدگاه برنامه‌ریزی می‌رویم و ضمن طرح نقاط قوت موجود در آن از قبیل زمین ، آب ، نیروهای کارآمد و متخصص و ... نقاط ضعف را نیز از دیدگاه مدیریتی ، فرهنگی و ضعف امکانات مختلف و ... بیان می‌کنیم . در ادامه ، ضمن در نظر گرفتن تهدیدها و فرصت‌های موجود در مسیر توسعه ، راه‌حلی را برای خروج و عبور از بحران کنونی پیشنهاد می‌نماییم .

امید آن‌که این بررسی کلی مورد تحقیق عمیق‌تر اندیشمندان و متخصصان نهاوندی و غیر نهاوندی قرار گیرد و زوایای پنهان عقب‌ماندگی این شهرستان هرچه بهتر شناسایی و برای رفع و حذف آن‌ها برنامه‌های کامل تدوین گردد . (۱)

ژوئشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

۱ - نویسنده‌ی محترم پس از بیان این مقدمه به طرح مهم‌ترین الگوهای رشد و توسعه (الگوی هسته‌ی در حال گسترش سرمایه‌داری ، الگوی ساختارگرایی ، الگوی مشهور به نئو مارکسیستی ، الگوی وابستگی ، الگوی ماکوئیستی ، الگوی نیازهای اساسی ، الگوی نئوکلاسیکی و الگوی بانک جهانی) پرداخته و سپس نتیجه گرفته‌اند که در شهرستانی مانند نهاوند نمی‌توان از یک الگوی خاص استفاده کرد و لازم است با توجه به مقتضیات زمان از ترکیبی از الگوهای یادشده بهره‌گیری نمود . نویسنده در ادامه و بخش دیگری از مقاله ، تفاوت «رشد» و «توسعه» ی اقتصادی را از قول اقتصاد دانان جهان مطرح کرده ، سپس برای شکستن دور و تسلسل فقر در یک منطقه‌ی محروم این دو را (یعنی رشد و توسعه را) لازم و ملزوم یک دیگر دانسته‌اند . پس از آن ضرورت برنامه‌ریزی را برای توسعه در پنج مرحله (استنباط از فرآیند توسعه ، ارزیابی راه‌های مختلف

نقاط قوت :

وجود امکانات خدادادی و منابع طبیعی و مستعد به عنوان زیربنای توسعه از جمله وجود ۲۱۰ رشته چشمه با تخلیه‌ی سالیانه ۲۲۱ میلیون مترمکعب آب شناسایی شده در سال ۱۳۷۵

- در اختیار داشتن یکی از حوزه‌های آبریز اصلی استان (رودخانه‌ی گاماسیاب) با مساحت ۷۸۰۷ کیلومتر مربع و ضریب جریان سطحی^(۱) ۲۰ درصد (جدول‌های شماره‌ی یک و دو و سه)

- وجود زمین‌های حاصل‌خیز و آماده بهره‌برداری (جدول‌های چهار و پنج)

- وجود نیروهای علاقه‌مند و تحصیل‌کرده و آماده برای همکاری، این نیروها که برای مشارکت در توسعه‌ی نهاوند دارای انرژی و علاقه‌ی بالقوه‌اند، هم اکنون در قالب گروه‌های فرهنگی، مذهبی، مطبوعاتی و... متشکل گردیده‌اند (مؤسسه‌ی فرهنگی علمیرادیان، هیئت محبان الزهرا(س)، نشریه‌ی ندای ابوذر، هفته‌نامه فردای نهاوند و انجمن‌های ثبت نشده‌ی دیگر)

توسعه، تعیین راهبردها، اجرای برنامه‌ی توسعه و ارزش‌یابی پس از اجرا) از قول علمای اقتصاد توضیح داده و نقش عوامل مشارکت‌کننده (سیاست‌گزاران، برنامه‌ریزان، مؤسسات بخش خصوصی، جامعه‌ی محلی و شهروندان عادی) را در امر توسعه حساس و با اهمیت معرفی کرده‌اند و در ادامه‌ی آن محدودیت‌های توسعه را از دید اقتصاد دانان جهان تشریح نموده‌اند. از جمله به محدودیت سرمایه، ارز، زمین، منابع انسانی، علم و فناوری و نهادهای مربوط اشاره کرده و سپس به طرح نقاط قوت و ضعف و فرصت‌ها و تهدیدهای در مسیر توسعه‌ی شهرستان نهاوند پرداخته‌اند. در این جا، بخش مربوط به نقاط قوت و ضعف و فرصت‌ها و تهدیدهای در مسیر توسعه‌ی شهرستان نهاوند به اطلاع خوانندگان گرامی می‌رسد.

۱- ضریب جریان سطحی: عبارت است از حجم مقدار آب جریان یافته در ایستگاه هیدرومتری به حجم بارندگی حوزه‌ی آبریز منتهی به ایستگاه هیدرومتری مزبور

- وجود شخصیت‌های مؤثر و خوش نام نیاوندی در عرصه‌ی فعالیت‌های آموزشی ، فرهنگی و اقتصادی ، ورزشی و ... در کشور
- دیدگاه مثبت مسئولان کشوری به این شهرستان
- امکان بهره‌گیری از ویژگی‌های تاریخی در نیاوند (دروازه‌ی ورود اسلام و واقعه‌ی فتح الفتوح ، تپه‌ی سعد و قاص و قلعه‌ی یزدگرد و ...)
- وجود نیروهای کار فراوان و ارزان با توجه به زمینه‌های موجود در امر گسترش کشاورزی و صنایع وابسته و نیز صنایع کاربر
- وجود امکانات زیربنایی فزاینده‌ی شاخص‌های رفاه اجتماعی (جدول شماره‌ی شش) از جمله بیمارستان آیة الله علیرادیان ، پایگاه ورزشی المپیک غرب کشور مستقر در استادبوم فرهنگی و ورزشی علیرادیان
- شرایط و موقعیت و ویژگی‌های بالقوه موجود برای جذب گردشگران داخلی و خارجی .

نقاط ضعف :

- وجود مسئولان بومی کم در ادارات شهرستان و عدم ثبات مدیریت آن‌ها ، ضمن این‌که فرهنگ پذیرش مسئولان بومی از طرف توده‌ی مردم نیز متأسفانه ضعیف است .
- عدم توجه به ارتقای سطح فرهنگی و فقدان مراکز که مستقیماً پژوهش و تحقیق عملی را در خصوص مسائل فرهنگی این شهرستان بر عهده داشته باشد .
- عقب ماندگی صنعتی به رغم وجود قابلیت‌های مناسب موجود (نیروی کار ، معادن ، زمینه‌های فعالیت‌های صنعتی برای صنایع کاربر و ...)
- فرار سرمایه‌ها و وجود پدیده‌ی مهاجرت (فکری و فیزیکی)
- عدم توجه به نهادینه نمودن امر مشارکت . این ضعف موجب گسترش روحیه‌ی مشارکت‌گریزی در بین مردم شده است .
- وجود ضد ارزش‌ها به عنوان ارزش (برای مثال تظاهر به فقر حتی در بین طبقه‌ی متخصص

از جمله پزشک‌ها، کاسب‌های عمده و ... ارزش تلقی می‌شود و در رفاه زندگی کردن
ضد ارزش است (۱).

- عدم نگرش بلند مدت، میان مدت و حتی کوتاه مدت در برنامه‌ریزی‌ها

- وجود روحیه‌ی مشارکت برای خارج از شهرستان و عدم مشارکت در داخل شهرستان.

- احساس خودکم‌بینی و تلقین این احساس علی‌الخصوص وقتی نهند با شهرستان‌های
اطراف مقایسه می‌شود.

- وجود سوءظن به فعالیت‌های اقتصادی و درآمدزا. یکی از بدترین و خطرناک‌ترین

اموری که چرخه‌ی عقب افتادگی شهرستان را تشدید می‌کند عدم وجود تفکر گرایش به

فعالیت‌های اقتصادی و درآمدزا است. حتی کسانی که از تمکن مالی برخوردارند به سبب

وجود این تفکر ترجیح می‌دهند به هیچ وجه در این شهرستان سرمایه‌گذاری ننمایند.

- عدم وجود روحیه‌ی خطرپذیری در شهرستان.

- فقدان سازوکار هماهنگی بین صنوف در شهرستان (به طور مثال اگر برای ایجاد هماهنگی

بین کشاورزان، میادین میوه و تره‌بار با مؤسسات بسته‌بندی و کنترل کیفیت اقدام شود، هم

موجب صدور بهتر محصولات نهند می‌شود و هم هزینه‌ها تقلیل می‌یابد).

- عدم توجه به احیای سوغات و محصولات بومی و ارتقای کیفیت آن‌ها

- صدور کالاها از نهند به صورت اولیه و بدون ایجاد ارزش افزوده در آن‌ها.

- عدم توجه به قابلیت‌های زنان (جدول شماره‌ی هشت)

- فقدان امنیت لازم برای سرمایه‌گذاری

- عدم آشنایی مردم با حقوق شهروندی و استفاده از امتیازات قانونی (تبصره‌های بودجه،

اعتبارات بانکی و ...)

- عدم وجود صنایع یا مزارع علمی و کارا در شهرستان نهند و در مقیاس بزرگ سطح استان

- عدم وجود یا شناخت شخصیت‌های مورد اعتماد عامه در شهرستان نهند

- ضعف سیستم‌های بازاریابی محصولات نهند

- بالا بودن قیمت تمام شده‌ی محصولات تولیدی نهند و پابین بودن کیفیت آن‌ها
- عدم وجود زمین‌های زراعی یک پارچه در نهند
- عدم وجود امکانات رفاهی عمومی نسبت به بقیه‌ی شهرهای استان (جدول شماره‌ی هفت)

فرصت‌های پیش رو:

- وجود نیروهای انسانی جوان ، ارزان و فراوان برای به‌کارگیری در صنایع و حرفه‌های کاربر . (جدول شماره‌ی ده)
- وجود قابلیت‌های بالا در بخش زمین‌های کشاورزی و معادن شناسایی شده و بهره‌برداری نشده از جمله در کلنگور (سنگ لاشه) ۱۷۰۰۰ تن استخراج سالانه ، دروشت (سنگ موزائیکی) ۱۲۰۰۰ تن ، در چشمه ماهی (شن و ماسه) ۱۲۵۰۰۰ مترمکعب احتمال برداشت ، در قشلاق بابا پیره (آهک) ، در قره‌چقا (آهک صنفی) و در قشلاق باباطاهر (آهک موزائیکی)
- وجود تجربه‌ی بالای کشاورزی و دامداری سنتی و قابلیت علمی کردن آن
- وجود زمینه‌های بکر فعالیت بر روی افزایش بهره‌وری و کارایی در کشاورزی (سازوکار صحیح ، استفاده از روش‌های جدید کشاورزی و دامداری ، به‌کارگیری روش‌های علمی و ...)
- وجود تفکر مثبت در مسئولان استان بر روی منابع آب شهرستان و امکان توسعه‌ی شیلات در نهند
- جمعیت روبه رشد شهرستان
- امکان تبدیل شدن نهند به یک شهر مجهز به سایت اینترنتی غرب ، پایگاه المپیک غرب و ...
- امکان احیای سراب‌های نهند برای کشاورزی مدرن یا گردشگری (سراب گردیان و ...)

تهدیدات موجود در مسیر توسعه :

- عدم وجود برنامه و عدم توجه به برنامه‌ریزی از سطح فرد گرفته تا ادارات
- از بین رفتن یک دلی و روحیه همکاری و مشارکت بین افراد
- وجود تفکر «ضد روستایی بودن» در بین مردم. در حالی که ملاک، شهروندان فعلی است و باید آنان را با حقوق شهروندی آشنا کرد.
- عدم استقبال از متمکنین بومی و نگرش منفی به درآمدها و سرمایه‌های مشروع
- حاکم بودن روحیه بی‌آس و ناامیدی
- عدم توجه به مصرف صحیح و صرفه‌جویی‌های معقول اقتصادی (جدول شماره‌ی یازده)
- عدم آشنایی یا فقدان امکان تربیت افراد درجه‌ی یک در شهرستان و مهاجرت افراد درجه‌ی یک از شهرستان.
- نداشتن خودباوری در مطالعه و شروع طرح‌های عظیم، به‌رغم وجود زیر بناهای لازم
- گسترش و به‌کارگیری برنامه‌ریزی و تفکر برنامه‌ای در شهرستان‌های هم‌جوار
- جذب اعتبارات و ایجاد سازوکارهای قوی برای جذب بیشتر توسط شهرهای هم‌جوار به واسطه‌ی آشنایی بیشتر با این امکانات
- توسعه‌ی مراکز علمی-تحقیقاتی و آموزشی در شهرستان‌های هم‌جوار
- عدم وجود مسئولان نهانندی در سطح استان

نتیجه‌گیری :

- تلاش برای جبران عقب ماندگی از طریق انجام سرمایه‌گذاری و رفع معضل اشتغال (←)
- فقدان پس انداز ← فقدان سرمایه‌گذاری ← فقدان کار و اشتغال ← پایین آمدن درآمد ←
- عدم توانایی برای هزینه‌های رفاهی و آموزشی ← عقب‌افتادگی بهداشتی و فرهنگی ← از بین رفتن فرهنگ و امکان پس انداز (←)
- تشکیل صندوق حمایت از سرمایه‌گذاری در سطح شهرستان نهانند (اعطای وام‌های

جزئی یا کلی). این صندوق خواهد توانست با حمایت افراد متمکن و خیر نیاوندی برای حمایت از سرمایه‌گذاری در محدوده‌ی شهرستان نیاوند تشکیل گردد.

- ایجاد بستر لازم برای جذب سرمایه‌های فکری و فیزیکی. در این مورد تدوین دستورالعمل اجرایی و ارائه‌ی تضمین‌های لازم برای حمایت از این سرمایه‌ها توسط نهاد‌های ذی‌ربط لازم و ضروری است.

- بهره‌گیری از نیروی انسانی موجود و گسترش صنایع کاربر (فهرست طرح‌ها در پایان مقاله آمده است).

- توجه به توانمندی فکری و اقتصادی بانوان نیاوندی

- تقسیم شهر به چند منطقه‌ی شهرداری برای ایجاد رقابت سازنده بین مناطق، البته این تقسیم باید طوری صورت پذیرد تا عدالت در توزیع ثروت، امکانات و منابع مدنظر قرار گیرد. فواید این تقسیم عبارت‌اند از: تقسیم بندی و تفکیک منابع درآمدی منجر به دریافت عوارض و پرداختی بیشتر به امور عمرانی، تسریع در انجام کارها و خدمات رسانی با تقسیم کارها، کوتاه شدن مسیر هم‌شهریان برای رسیدگی به درخواست‌ها و کم شدن حجم مراجعات به شهرداری‌ها

- ایجاد بارانداز یا بورس بار برای تسهیل در صدور محصولات تولیدی شهرستان نیاوند

- تلاش برای از بین بردن این تفکر که نیاوند یک روستای بزرگ است و نیز آشنا کردن مردم با حقوق شهروندی

- از بین بردن روحیه‌ی سوءظن به فعالیت‌های اقتصادی و درآمدزا از طریق آموزش شیوه‌های سرمایه‌گذاری مولد.

- آموزش نیروی انسانی جوان و مستعد موجود و به‌کارگیری آن‌ها در صنایع کاربر یا سایر فعالیت‌های مولد اقتصادی

- توجه به صنعت بسته‌بندی محصولات تولیدی (کشاورزی، صنایع دستی و ...)

- ایجاد یک گروه تحقیقات بازاریابی برای بستر سازی صدور محصولات تولیدی نیاوند به

کشورهای دیگر با حمایت نهادهای ذی ربط

- مطالعه‌ی تطبیقی در احوال سایر نقاط مشابه داخل و خارج از کشور و به کارگیری

تجربیات آن‌ها در مسیر توسعه‌ی نهادوند

- توجه به آموزش‌های ابتدایی و فراهم کردن زمینه‌های آن هم‌زمان با توجه به ایجاد

مجتمع‌های آموزش عالی

- حمایت از تشکل‌های اقتصادی مردمی و افزایش زمینه‌های حضور مشارکتی مردم

- تبادل امکانات بین قسمت‌های مختلف شهرستان

- تعیین بخش‌های دارای مزیت نسبی یا مطلق و مطالعه برای جذب سرمایه به این بخش‌ها

(مجتمع‌های مدرن کشت و صنعت، فرش بافی، طراحی سایت‌های اینترنت و ...)

- ایجاد دفتر مشاوره‌ای در شورای اسلامی شهر نهادوند برای مطالعه‌ی چگونگی جذب

اعتبارات

- توجه به سیستم قیمت تمام شده و کیفیت محصولات تولیدی از طریق تشکیل گروه‌های

تخصصی

- نهادینه کردن امر مشارکت پذیری در مردم

- حمایت‌های دولتی به منظور توسعه‌ی فعالیت‌های تعاونی از جمله تشکیل تعاونی برای

جوانان

- بهبود و گسترش صنایع دستی محلی (مثل صنعت فرش و ...)

- تأسیس شرکت سهامی توسعه و سرمایه‌گذاری نهادوند و اقدام هم‌زمان به تشکیل

تعاونی‌های جوانان، بانوان و ...

- حرکت در راستای یک پارچه سازی اراضی و ایجاد سازوکار مناسب برای اقتصادی

کردن سطح زمین‌های کشاورزی

- توجه و گسترش طرح «طوبا» که البته در سطح استان در حال گسترش است، در این

خصوص اداره‌ی کل منابع طبیعی استان همدان، اعلام داشته که امسال واگذاری در قالب

طرح «طوبا» برای کشت درختان دو منظوره مانند گردو، بادام و مو در سطح ۸۲۲ هکتار از اراضی استان انجام شده که این مقدار قریب به چهار برابر سال گذشته است و برای ۱۲۰ نفر نیز ایجاد اشتغال شده است. این طرح‌ها با هدف مصرف بهینه از آب به اجرا در می‌آید. در این رابطه طرح آبیاری کوزه‌ای در شهرستان نهاوند در سطح ۶۰ هکتار تا اعتبار ۸۲ میلیون ریال در حال اجرا است. ۴۷۵ هکتار از اراضی نیز توسط اداره‌ی کل مذکور برای احداث کارخانه‌ها، کارگاه‌ها و مؤسسات دولتی واگذار شده است.

اهمیت و ضرورت توجه به گردشگردهی (توریسم) روستایی :

۱- طبق بررسی‌های به عمل آمده انگیزه‌ی مهم سفر جهانگردان خارجی به ایران دیدن مناظر طبیعی این کشور است (۲۴ درصد) که اولویت دوم جهانگردان است. (۱) اگر نهاوند که دارای مناظر زیبای طبیعی فراوان است با چنین دیدگاهی معرفی و برایش سرمایه‌گذاری جدی شود گردشگران داخلی و خارجی را به سوی خود جلب خواهد کرد. از جمله مناظر طبیعی شهرستان نهاوند عبارت‌اند از:

- جنگل و سراب گیان (۱۸ کیلومتر)

- سراب فارسبان (۳۲ کیلومتر)

- سراب ملوسان (۲۰ کیلومتر)

- سراب بنفشه (۱۵ کیلومتر)

- سراب گاماسیاب (۲۰ کیلومتر)

- سراب کنگاورکهنه (۴۵ کیلومتر)

- سراب گنبد کبود

- سراب ورازانه

- سراب ماران
- سراب گردکانه (۱)
- معبد سلوکیان
- آتشکده گره چغا
- قلعه‌ی یزدگرد سوم
- تپه‌ی سعد و قاص
- قلعه‌ی دختر گبر

- مقبره‌ی باباپیره (نعمان بن مقرن)

- کوه آردوشان

- کوه‌های گرین و سفید کوه جنوب

- کوه‌های چاله قبله و سیاه کمر

- کوه گرو و جنوب غربی

- کوه زرد

۲- کمک به توسعه و گسترش اقتصاد غیر نفتی نیازمند توجه بیشتر به مناطق روستایی و فراهم کردن زمینه‌های جذب و گردش سرمایه در مناطق یاد شده است که توسعه‌ی گردشگری در مناطق روستایی مقدمه‌ی این کار است.

۳- روستاها دارای عرصه‌های دست نخورده‌ای از طبیعت، فرهنگ، آداب، رسوم و سنن ملی و اسلامی ماست و اگر بخواهیم اصیل‌ترین لایه‌های فرهنگی را به دیگران بشناسانیم، باید این صنعت را در نقاط روستایی مستعد جذب گردشگر گسترش دهیم.

۴- در بُعد داخلی نیز توسعه‌ی گردشگری روستایی زمینه ساز شناخت بیشتر اقوام و قبایل از یکدیگر می‌شود و در نهایت به وفاق ملی و همبستگی جمعی کمک خواهد کرد. ضمناً با

۱- این سراب‌ها قابلیت لازم برای ایجاد شکارگاه‌های مجاز را در اطراف خود دارند.

- توسعه‌ی گردشگری روستایی اهداف زیر دنبال خواهد شد:
- الف - کمک به توسعه‌ی مناطق روستایی از طریق جذب سرمایه‌های مورد نیاز
- ب - کمک به ایجاد و گسترش فرصت‌های شغلی در نقاط روستایی و مآلاً کاهش شدت مهاجرت روستاییان به شهر و ایجاد زمینه برای بازگشت آن‌ها.
- ج - ترویج گردشگری ارزان و به‌صرفه برای گردشگران اقشار متوسط اعم از داخلی و خارجی
- د - معرفی و شناساندن استعدادهای گردشگری روستایی در جهت اشاعه‌ی فرهنگ ملی
- ه - زمینه‌سازی برای گسترش صنایع دستی روستایی از طریق فروش آن‌ها به گردشگران

***

- در کل، برنامه‌ای برای توسعه‌ی نه‌اوند به موفقیت نزدیک خواهد شد که واجد خصوصیات زیر باشد:
- توانایی در تجهیز نیروی بیکار در جهت به‌کارگیری در فعالیت‌های اقتصادی، صنایع کاربر، صنایع دستی، ساختن زیربناها و ...
- توانایی تنوع بخشیدن به فعالیت‌های اقتصادی از طریق کشاورزی، جنگل‌داری، صنایع کوچک و ...
- تشکیل کمیته‌ی همکاری متقابل بین مسئولان و اصناف شهر و روستا
- تشکیل خانه‌ی پژوهشی جوان
- توانایی در فراهم کردن زمینه برای شکل‌گیری سرمایه از طریق ایجاد صندوق پس‌انداز^(۱)

- برگزاری دوره‌های آموزشی کوتاه مدت (بازرگانی، سرمایه‌گذاری، فرهنگ مصرف

و ...)

- توجه به فراهم کردن خدمات اجتماعی ضروری برای تمام مردم به خصوص در زمینه‌ی تعلیم و تربیت و بهداشت

- تشکیل کمیته‌ی جذب سرمایه و سرمایه‌گذار به نیاوند

- به کارگیری نظام برنامه‌ریزی غیرمتمرکز با تأکید بر حداکثر بهره‌وری از منابع محلی به منظور تأمین احتیاجات محلی (شورای شهر)

- تقویت مشارکت‌های مردمی و نهادینه کردن آن

- تشکیل دهکده‌ی جوانان، در این خصوص می‌توان یکی از دهکده‌های متروکه را در اختیار تعدادی از جوانان بیکار قرار داد تا با حمایت نهادهای ذی‌ربط به فعالیت‌های کشاورزی و تولیدی پردازند.

در پایان باید اشاره نمود که رشد و توسعه با مردم تولیدکننده شروع می‌شود نه صرفاً با تولید؛ و محتوای آن نه در استیلای انسان بر طبیعت بلکه در هماهنگی با آن است. توسعه می‌باید حق انتخاب انسان‌ها را افزایش دهد و فرصت‌های برابر، کارایی بیشتر، عدالت فراگیر و محیطی پایدارتر به وجود آورد. توسعه‌ی منطقه‌ای، با تشریک مساعی مردمانی که با هم احساس همبستگی و تعلق خاطر می‌کنند، حاصل می‌شود. از این منظر اختیارات و مسئولیت ساکنان و شیوه‌ی اداره‌ی منطقه برای توسعه اهمیت کلیدی دارد. توسعه‌ی منطقه‌ای دیگر یک «رؤیا» و «گنج نهفته» و دست‌نیافتنی "برای خوشبختی‌های باد آورده نیست، بلکه کشف و بسیج نیروهای نهفته‌ی مردم منطقه است.

اینک به بیان فهرستی از طرح‌های ضروری و مفید و در عین حال اشتغال‌زا

می‌پردازیم:

۱- ایجاد مجتمع‌های آموزشی غیرانتفاعی

۲- ایجاد مؤسسه‌ی رایانه‌آموز (آموزش کامپیوتر)

۳- ایجاد دهکده‌ی المپیک و اردوگاه‌های ورزشی (صحرائی و کوهستانی)

- ۴- ایجاد اردوگاه‌های گردشگری و شکارگاه‌های طبیعی
- ۵- ایجاد کارخانه‌های سنگ‌بری
- ۶- ایجاد کارگاه‌های قالی بافی دستی (ستی) در مراکز دهستان‌ها
- ۷- ایجاد مزارع پرورش گل ، قلمه ، غده‌ی گل و بذرگل
- ۸- ایجاد مزارع تولید و تکثیر بذر و نهال گواهی شده
- ۹- ایجاد کارگاه ساخت لوازم موتوری کشاورزی و دامپروری
- ۱۰- ایجاد کارگاه ساخت لوازم باغبانی (قیچی باغبانی ، قیچی هرس ، ماشین چمن‌زنی)
- ۱۱- ایجاد کارخانه ساخت تراکتور باغی (انواع تلیرها و دنباله بندی آن‌ها)
- ۱۲- احداث سردخانه‌ی میوه و سیب زمینی (تره‌بار)
- ۱۳- ایجاد گرم‌خانه و شاسی‌های پیش‌رس کردن سبزیجات و گل و نشا
- ۱۴- ایجاد کارخانه‌ها و کارگاه‌های ساخت و لوازم آبیاری تحت فشار
- ۱۵- ایجاد مزرعه‌ی پرورش بلدرچین و انواع مرغ محلی
- ۱۶- ایجاد صنایع تبدیلی
- ۱۷- ایجاد صنایع بازیافت مواد پلاستیکی و زباله
- ۱۸- ایجاد صنایع دام و طیور
- ۱۹- تولید و بسته‌بندی داروهای گیاهی
- ۲۰- ایجاد صنایع انتقال آب و کانال‌کشی
- ۲۱- ایجاد صنایع بسته‌بندی
- ۲۲- ایجاد مراکز اسب سواری و پرورش اسب
- ۲۳- اخذ نمایندگی و تأسیس شعبه‌ای از کارخانه‌های تولیدی موجود در کشور یا خارج از کشور به دلیل نیروی کار ارزان و فراوان
- ۲۴- مطالعه و بررسی به منظور تأسیس کارخانه بازیافت زباله
- ۲۵- ایجاد مجتمع‌های عظیم کشت و صنعت مدرن
- ۲۶- ایجاد مراکز تفریحی تابستانی با بهره‌گیری از نصب چادرهای گردشگری یا اتافک‌های قابل نصب سریع و آسان

جدول شماره‌ی یک - اوضاع جوی شهرهای همدان (ه)، ملایر (م) و نهاوند (ن)

حد اکثر سرعت وزش باد (متر بر ثانیه)	تعداد روزهای یخبندان	حد اکثر بارندگی (میلیمتر)	میزان بارندگی (میلیمتر)	رطوبت (درصد)		درجه‌ی حرارت		
				حد اقل مطلق	حد اکثر مطلق	حد اقل مطلق	حد اکثر مطلق	
۹	۱۱۲	۶۲/۵	۴۲۱/۵	۵	۹۸	-۲۲/۴	۳۸	ا
۱۸	۷۱	۴۱/۶	۳۶۹/۸	۵	۱۰۰	-۲۰/۲	۳۸/۸	۳ ۱۳۷۳
۱۳	۷۷	۴۴	۵۴۷/۶	۳	۹۹	-۱۹/۷	۳۸/۵	ن
۱۴	۱۲۱	۱۹/۹	۳۱۸/۹	۷	۹۹	-۲۲/۶	۳۸/۸	ا
۱۸	۱۰۲	۲۴/۱	۲۸۵/۴	۵	۰	-۲۰	۳۹/۶	۴
۱۵	۱۰۴	۳۱	۴۲۶/۵	۲	۱۰۰	-۱۸/۸	۳۸/۸	ن
۹	۱۲۲	۱۹/۵	۲۲۵	۶	۹۹	-۱۶	۳۷	ا
۲۰	۷۹	۲۵/۶	۲۶۹/۹	۹	۱۰۰	۱۵/۶	۳۵/۴	۴
۱۴	۷۹	۳۴۹	۲۷۴/۲	۱۷	۹۸	-۱۶	۳۷	ن

***

جدول شماره‌ی دو - تعداد و مقدار تخلیه‌ی سالانه‌ی منابع آب دشت‌های استان - ۱۳۷۵

واحد: میلیون متر مکعب

چشمه	چاه نیمه عمیق		چاه عمیق		دشت
	تعداد رشته	تخلیه‌ی سالانه	تعداد حلقه	تخلیه‌ی سالانه	
جمع استان	۲۶۶۶	۴۵۵	۵۴۲۶	۱۹۷۳	۵۷۴۱
ملایر	۷۵۵	۱۵	۴۲۵	۲۴۴	۷۱۲
نهاوند	۲۲۱	۱۶	۱۲۶	۱۵۸	۴۷۵
نوبرکان	۴۱	۳۱	۷۵۵	۵۲	۲۸۵

این آمار نشان می‌دهد ۵۰٪ از تخلیه‌ی سالیانه‌ی آب کل استان استحصال شده از چشمه‌ها که بدون دخالت انسان و هزینه کردن و

سرمایه‌گذاری حاصل می‌شود از ۷٪ چشمه‌های موجود در استان و در نهاوند به دست می‌آید.

جدول شماره‌ی سه - حوزه‌های آبریز اصلی استان : ۱۳۷۵

واحد : کیلومتر مربع

حوزه آبریز اصلی	مساحت	ضریب جریان سطحی (درصد)
جمع کل	۲۲۲۶۲	xx
رودخانه قره چای	۱۶۴۵۵	۵/۸
رودخانه گاناسیاب	۷۸۰۷	۲۰

***

جدول شماره‌ی چهار - سطح زمین‌های کشاورزی شهرستان نهاوند

برحسب هکتار به تفکیک آبی و دیم در سال‌های مختلف

شرح	آبی	دیم	جمع
سال ۱۳۶۰	۲۹۸۶۹	۳۱۶۴۴	۶۱۵۱۳
سال ۱۳۶۷	۳۰۸۳۴	۳۱۲۲۵	۶۲۰۵۹
سال ۱۳۷۵	۳۹۰۳۹	۳۵۱۶۹	۷۴۲۰۸

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

***

جدول شماره‌ی پنج - سطح زمین‌های کشاورزی شهرستان نهاوند

برحسب هکتار به تفکیک آبی و دیم در سال‌های مختلف

شرح	سطح زیر کشت محصولات سالانه	
	آبی	سطح زیر کشت
استان همدان	۳۴۷۵۱۰	۵۶۶۱۱۳
شهرستان نهاوند	۲۷۴۲۰	۵۹۳۴۴
نسبت شهرستان به استان	۷/۹	۱۰/۵
سطح زیر کشت باغات		
	۲۶۷۷۴	

جدول شماره‌ی شش - مقایسه‌ی شاخص‌های عمده‌ی بهداشتی و درمان شهرستان نهاوند با

استان همدان - ۱۳۷۴

شهرستان	استان	شرح
۰/۲۲	۰/۲۱	تعداد کل پزشک به ازای هر ۱۰۰۰ نفر
۰/۱۵	۰/۱۴	تعداد داروسازی به ازای هر ۱۰۰۰ نفر
۱/۱	۰/۷	تعداد مراکز بهداشتی شهری به ازای هر ۱۲۰۰۰ نفر جمعیت شهری
۱/۰۷	۱/۰۶	تعداد تخت بیمارستان به ازای هر ۱۰۰۰ نفر

***

جدول شماره‌ی هفت - تعداد و مساحت پارک‌های احداث شده در

استان به تفکیک شهر ۷۵-۱۳۷۴

«واحد: هکتار»

مساحت	تعداد	سال / شهر
۲۱۱/۳	۱۱۷	کل استان
۸۲/۴	۴۷	همدان
۷/۵	۷	ملایر
۰/۵	۲	نهاوند
۱۲	۱	تویسرکان
۲۶/۳	۲۱	کبود آهنگ
۱۶	۹	رزن
۰/۷	۳	سامن

جدول شماره‌ی هشت - جمعیت شهرستان‌ها برحسب جنس به

تفکیک نقاط شهری (ن ش)، نقاط روستایی (ن ر) و غیره

آبان‌ماه ۱۳۷۵

واحد: نفر

شرح	جمع	مرد	زن	نسبت جنسی
کل استان	۱۶۷۷۹۵۷	۸۴۹۲۲۳	۸۲۸۷۳۴	۱۰۲
ن. ش	۸۱۰۶۴۰	۴۱۲۱۹۰	۳۹۸۴۵۰	۱۰۳
ن. ر	۸۶۷۱۱۵	۴۳۶۹۳۶	۴۳۰۱۷۹	۱۰۱
شهرستان‌ها				
شهرستان همدان	۵۶۳۴۶۶	۲۸۹۵۲۱	۲۷۳۹۴۵	۱۰۵
ن. ش	۴۱۹۵۸۹	۲۱۴۳۴۵	۲۰۵۲۴۴	۱۰۴
ن. ر	۱۴۳۸۷۷	۷۵۱۷۶	۶۸۷۰۱	۱۰۹
ملایر	۲۹۷۰۶۲	۱۴۸۱۲۲	۱۴۸۹۴۰	۹۰۹
ن. ش	۱۴۹۱۲۳	۷۵۰۰۳	۷۴۱۲۰	۱۰۱
ن. ر	۱۴۷۹۳۹	۷۳۱۱۹	۷۴۸۲۰	۹۷
نهایند	۱۸۴۱۶۰	۹۳۱۹۵	۹۰۹۶۵	۱۰۲
ن. ش	۶۷۵۷۹	۳۴۰۵۶	۳۳۵۲۳	۱۰۱
ن. ر	۱۱۶۵۸۱	۵۹۱۳۹	۵۷۴۴۰	۱۰۲

***

جدول شماره‌ی نه - جمعیت شهری و روستایی در نهایند

سال	جمعیت	مناطق روستایی	درصد	مناطق شهری	درصد
۱۳۳۵	۷۶۱۸۸	۵۵۲۱۶	۷۲/۵	۲۰۹۷۲	۲۷/۵
۱۳۷۵	۱۸۴۱۶۰	۱۱۶۵۸۱	۶۳/۳	۶۷۵۷۹	۳۶/۷

جدول شماره‌ی ده - نرخ اشتغال و بیکاری جمعیت ۱۰ ساله به بالاتر نه‌اند از ۱۳۳۵ تا ۱۳۷۵

۱۳۷۵		۱۳۳۵	
نرخ اشتغال	نرخ بیکاری	نرخ اشتغال	نرخ بیکاری
۸۷	۱۳	۹۸/۳	۱/۷

***

جدول شماره‌ی یازده - متوسط تولید روزانه‌ی زباله شهری بر حسب نوع دفع ۱۳۷۵
(به نشانه عدم مصرف صحیح و بهینه و تولید زیاد زباله)

واحد: تن

میزان دفع زباله‌ی شهری		متوسط تولید زباله در روز	شهر
سوزاندن	دفن		
۱۵	۳۶۵	۳۸۰	همدان
۰	۶۸	۶۸	ملایر
۰	۱۲۰	۱۲۰	نهایند
۰	۵۵	۵۵	توسرکان

منابع و مآخذ:

- توسعه‌ی اقتصادی، جلد اول، مایکل تودارو
- توسعه‌ی اقتصادی، جلد دوم، مایکل تودارو
- روزنامه‌ی همشهری، مورخ ۱۳۷۸/۱۲/۱۶
- روزنامه‌ی رسالت، مورخ ۱۳۷۸/۱۲/۳
- رهنمودهایی برای برنامه ریزی توسعه‌ی سازمان ملل
- گزارش سال ۱۹۹۹ بانک جهانی، شبکه‌ی اینترنت
- گزارش آماری استان همدان، سال ۱۳۷۴